

Elområden viktiga för en effektivare elmarknad

Dagens Nyheter den 6 mars 2012 (endast webb-publicering)

Mikael Odenberg, generaldirektör för Svenska kraftnät, argumenterar i ett inlägg på DN Debatt 5/3 för att införandet av elområden i Sverige får elmarknaden att fungera betydligt bättre. Han får omedelbart mothugg av Stephan Mühler och Joakim Lundblad, båda vid Sydsvenska industri- och handelskammaren, som menar att elområden på inget sätt är marknadsfrämjande. I stället ska man se de uppkomna prisskillnaderna mellan de olika elområden som en extra skatt som särskilt drabbar sydsvenska elkonsumenter (DN.se/debatt 5/3).

Ovanstående bidrag utgör inlägg i den klassiska debatten mellan marknader å ena sidan och fördelningspolitik å andra sidan. Marknadsekonomi handlar främst om effektivitet, det vill säga att baka en så stor och god tårta som möjligt med de ingredienser som finns till hands. Fördelningspolitik handlar om vem som ska få den största tårtbiten. Båda sidor är viktiga att ta hänsyn till när man skapar marknadsregler. Problem uppstår när man blandar in för mycket fördelningspolitik i marknaden. Alla riskerar i stället att ända upp med mycket mindre tårta än vad de annars skulle ha fått. Vår åsikt är att övergången till elområden är fundamental för att uppnå en mera effektiv elmarknad.

Det svenska kraftsystemet genomgår en revolution just nu, där förnyelsebar elproduktion i slutändan ska ersätta fossilbaserad produktion. Men den förnyelsebara elproduktionen beror på väder och vind eftersom vindkraft utgör en stor del av nyinvesteringarna i förnybar el. Samtidigt finns visionen om att svenskarna ska producera småskalig el både till eget förbruk och för försäljning. Framtidens elförsörjning kommer alltså att vara mycket mera fragmenterad och decentraliserad än i dag, och variationen i elflödena kommer också att öka.

På en avreglerad marknad kräver ett enhetligt elpris ett elnät som är i stånd till att hantera alla möjliga flöden utan att några flaskhalsar uppstår. Det är inte ekonomiskt försvarbart att investera allmänna medel i att bygga ett stort och överdimensionerat kraftnät som kan hantera alla tänkbara scenarier, om det sedan står oanvänt en stor del av tiden. Därför är det bästa ur en samhällsekonomisk synpunkt att i stället bygga ett smartare och billigare kraftnät med begränsad överföringskapacitet.

Olika elpriser i olika delar av elnätet ger en bra bild av var i systemet flaskhalsarna ligger och även värdet av att minska dessa flaskhalsar. En konsekvens är att det blir lättare för utomstående att utvärdera Svenska kraftnäts drift och utbyggnad av kraftnätet. Kraftnätet var inte mera effektivt före elområdesreformen, men reformen har tydliggjort potentiella brister i kraftnätet.

Svenska kraftnät tar fortfarande ut en högre effektavgift för konsumenter i södra Sverige jämfört med norra. Men behovet av differentierade stamnätavgifter torde minska efter införandet av

elområden. Vi föreslår därför att kompensera förbrukarna i söder genom att utjämna de geografiska skillnaderna i effektavgiften.

Pär Holmberg, docent i nationalekonomi och teknisk elkraftteknik

Thomas Tangerås, docent i nationalekonomi.